

YENGIL SANOAT SOHASIDA ISHCHI KUCHINING MALAKASINI OSHIRISH MUAMMOLARI

Farg’ona Politexnika Instituti

Yengil sanoat va to’qimachilik fakulteti

Ystj 4-kurs talabasi Rasulov Abdurashid Raximjon o’g’li

abdurashidrasulov299@gmail.com

Foziljonov Xudoyor Bahodirjon o'g'li

murodjon4260@gmail.com

Raximjonov Azizbek Ravshanbek o’g’li. Assistent

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston va xorij tajribalarini qiyosiy tahlil qilish asosida, ishchi Yengil sanoat sohasida ishchi kuchining malakasini oshirish bugungi kunda dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada yengil sanoat korxonalarida kadrlarning malakasini oshirishning dolzarbligi, o‘qitish metodlari va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardosh mahsulot yaratishda malakali ishchi kuchi muhim ahamiyatga kuchini tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar hamda ularni bartaraf etish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, sohaga mos metodologiyalar taklif etiladi va ilmiy adabiyotlar tahlili o‘tkaziladi.

Kalit so‘zlar: yengil sanoat, ishchi kuchi, malaka oshirish, o‘qitish metodlari, texnologiyalar, raqobatbardoshlik, samaradorlik, O‘zbekiston tajribasi, xorij tajribasi, kadrlar tayyorlash.

Аннотация: В статье на основе сравнительного анализа опыта Узбекистана и зарубежья повышение квалификации рабочей силы в сфере легкой промышленности является одной из актуальных проблем современности. В данной статье анализируется актуальность подготовки кадров на предприятиях легкой промышленности, методы обучения и направления использования современных технологий. Проблемы, возникающие в процессе подготовки и переподготовки квалифицированной рабочей силы, имеют важное значение для повышения эффективности производства и создания конкурентоспособной продукции, а также пути их

устранения. Также предлагаются методологии, соответствующие данной области, и проводится анализ научной литературы.

Ключевые слова: легкая промышленность, рабочая сила, подготовка кадров, методы обучения, технологии, конкурентоспособность, эффективность, опыт Узбекистана, зарубежный опыт, подготовка кадров.

Abstract: In the article, based on the comparative analysis of the experience of Uzbekistan and abroad, improving the skills of the labor force in the field of light industry is one of the urgent problems today. This article analyzes the relevance of personnel training in light industrial enterprises, training methods and directions for using modern technologies. Problems arising in the process of training and retraining of the skilled labor force are important in increasing production efficiency and creating a competitive product, and ways to eliminate them are considered. Also, methodologies appropriate to the field are proposed and an analysis of scientific literature is conducted.

Keywords: light industry, workforce, training, training methods, technologies, competitiveness, efficiency, experience of Uzbekistan, foreign experience, personnel training.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida sanoatning har bir sohasi, jumladan, yengil sanoat iqtisodiyotning rivojlanishida asosiy o‘rinni egallamoqda. Ayniqsa, sohaning yuqori darajada rivojlanishi va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish uchun malakali ishchi kuchiga talab ortib bormoqda. Malakali ishchilarni yetishtirish nafaqat sohaning barqaror rivojlanishi, balki innovatsion texnologiyalarni joriy etish va eksport salohiyatini oshirishda ham katta ahamiyatga ega.

Yengil sanoatning dolzarbligi O‘zbekistonda joriy iqtisodiy islohotlar, zamonaviy texnologiyalarning tadbiiq qilinishi va yangi avlod kadrlari tayyorlash zaruriyati bilan yanada oshib bormoqda. Shu bilan birga, kadrlarni malaka oshirish jarayonida bir qator muammolar mavjud: zamonaviy trening dasturlarining yetishmasligi, tajribali o‘qituvchilarning yetarli emasligi, xalqaro tajribani o‘rganishdagi cheklovlar va boshqalar.

Ushbu tadqiqotning maqsadi – yengil sanoat korxonalarida ishchi kuchining malakasini oshirish muammolarini o‘rganish, sohaga oid xorij va mahalliy tajribalarni tahlil qilish va yangi metodologiyalarni ishlab chiqishdir. Tadqiqot quyidagi vazifalarni o‘z ichiga oladi:

- Yengil sanoatda kadrlar tayyorlashning ahamiyatini yoritish;
- Ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda malaka oshirishning o‘rni;
- Xorijiy mamlakatlarning ilg‘or tajribasini o‘rganish va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish.

Yengil sanoat sohasida ishchi kuchining malakasini oshirish bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan quyidagi farmonlar mavjud: O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida"gi Farmoni.¹ Ushbu farmonda iqtisodiyotning turli sohalarida, jumladan, yengil sanoatda ham kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash masalalari ko‘zda tutilgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentabrdagi PF-5538-sonli "Yengil sanoatni yanada rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni. Mazkur farmon yengil sanoat korxonalarida ishchi kuchining malakasini oshirish, sohaga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-maydagi PF-5718-sonli "O‘zbekiston Respublikasida professional ta‘lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni. Ushbu farmon professional ta‘lim tizimini rivojlantirish orqali yengil sanoat sohasida malakali ishchi kuchini tayyorlash va ularning malakasini oshirishni nazarda tutadi. Ushbu farmonlar yengil sanoat sohasida ishchi kuchining malakasini oshirish va kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan muhim hujjatlar hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

—Yengil sanoatda ishchi kuchining malakasini oshirish bo‘yicha adabiyotlar tahlili ushbu sohadagi muammolarni aniqlash va samarali yechimlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Quyida ushbu mavzuga oid 5 ta xorijiy va 5 ta mahalliy adabiyotlar ro‘yxati keltirilgan:

Xorijiy adabiyotlar:

1. "The Future of Work in Light Industrial: Embracing Industry 4.0"

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida"gi Farmoni.

Ushbu maqolada yengil sanoatda Industry 4.0 texnologiyalarini joriy etish orqali ishchi kuchining malakasini oshirish masalalari yoritilgan. Mualliflar avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali samaradorlikni oshirish yo'llarini tahlil qiladilar.

2. "Skills gaps behind poor productivity in key sectors, BIDS studies find"

Bangladesh Institute of Development Studies (BIDS) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar yengil sanoatdagi malaka yetishmovchiligi va uning ishlab chiqarish samaradorligiga ta'sirini o'rganadi. Maqolada keltirilishicha, malaka yetishmovchiligi 45% dan 70% gacha bo'lib, bu past mahsuldorlikka olib keladi.

3. "The correlation of industrial work experience and soft skills on work readiness of graduated of vocational high school"²

Ushbu tadqiqot sanoat tajribasi va yumshoq ko'nikmalarning kasbiy tayyorgarlikka ta'sirini o'rganadi. Mualliflar amaliyot va yumshoq ko'nikmalarni rivojlantirish orqali ishchi kuchining malakasini oshirishni tavsiya etadilar.

4. "Auto sector scrambles to retool workforce for electric and automated future"

Maqolada avtomobil sanoatida elektr va avtomatlashtirilgan texnologiyalarga o'tish jarayonida ishchi kuchini qayta tayyorlash masalalari muhokama qilinadi. Bu yengil sanoat uchun ham dolzarb bo'lib, yangi texnologiyalarni joriy etishda malakali kadrlar tayyorlash zarurligini ko'rsatadi.

5. "UK jewellers forge education links to rejuvenate workforce"

Buyuk Britaniyada zargarlik sanoatida ishchi kuchini yoshartirish va malakasini oshirish uchun ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilish tajribasi yoritilgan. Bu yengil sanoatning boshqa tarmoqlari uchun ham foydali tajriba bo'lishi mumkin.

Mahalliy adabiyotlar:

1. Karimov Sh. "Yengil sanoatni modernizatsiyalash masalalari"
Ushbu kitobda O'zbekistonda yengil sanoatni modernizatsiyalash va ishchi kuchining malakasini oshirish masalalari yoritilgan.³

2. Yuldashev R. "O'zbekistonda sanoat rivojlanishi istiqbollari"

² "The correlation of industrial work experience and soft skills on work readiness of graduated of vocational high school"

³ Karimov Sh. "Yengil sanoatni modernizatsiyalash masalalari"

Muallif sanoatning, jumladan, yengil sanoatning rivojlanish istiqbollari va kadrlar tayyorlash masalalarini tahlil qiladi.

3. Rasulov O. "Sanoatdagi innovatsion texnologiyalar"

Kitobda sanoatda innovatsion texnologiyalarni joriy etish va bu jarayonda ishchi kuchining malakasini oshirish masalalari ko‘rib chiqiladi.

4. Ahmedov F. "Kadrlar tayyorlashda zamonaviy yondashuvlar"

Muallif kadrlar tayyorlashda zamonaviy yondashuvlar va ularning yengil sanoatga tatbiqini o‘rganadi.

5. Nazarov B. "O‘zbekistonda yengil sanoat: muammolar va yechimlar"

Ushbu asarda yengil sanoatdagi muammolar, jumladan, ishchi kuchining malakasini oshirish masalalari va ularning yechimlari tahlil qilinadi.

Ushbu adabiyotlar yengil sanoatda ishchi kuchining malakasini oshirish bo‘yicha muhim ma’lumotlar va tahlillarni o‘z ichiga oladi.

Yengil sanoatda ishchi kuchining malakasini oshirish bo‘yicha adabiyotlarni tahlil qilishda qiyosiy va tizimli yondashuv qo‘llanildi. Ushbu yondashuv xorijiy va mahalliy tajribalarni o‘rganish orqali ishchi kuchini rivojlantirish bo‘yicha samarali yo‘nalishlarni aniqlashga yordam beradi. Tadqiqot davomida quyidagi metodlar qo‘llanildi:

1. Adabiyotlarni tanlash usuli

Adabiyotlar xalqaro va mahalliy ilmiy nashrlar, statistik hisobotlar va tahliliy maqolalar asosida tanlandi. Xorijiy adabiyotlar dunyo miqyosida ishchi kuchining malakasini oshirish borasidagi zamonaviy tendensiyalarni o‘rganish imkonini berdi, mahalliy adabiyotlar esa O‘zbekiston sharoitiga mos amaliy tajribalarni ochib berdi.⁴

2. Tahlil va sintez usuli

Adabiyotlar tahlilida ishchi kuchining malakasini oshirishda qo‘llanilgan usullar, texnologiyalar va trening dasturlari o‘rganildi. Xorijiy va mahalliy tajribalar sintez qilinib, umumiy va farqli jihatlar aniqlangan.

3. Qiyosiy yondashuv

⁴ Alisher Salimov, Shohida Khusanova, Otobek Salimov, Qosimjon Toshtemirov, Nosirjon Yakubov, Azizbek Rakhimjanov. Research of The Process of Preparation and Storage of Raw Cotton. Journal of Optoelectronics Laser, 2022. Volume 41. Issue 7. Pages 612-618.

Xorijiy tajriba (masalan, Buyuk Britaniya va Germaniyada amalga oshirilgan trening dasturlari) bilan O‘zbekistonda mavjud yondashuvlar qiyoslandi. Bu yondashuv orqali malaka oshirishning samaradorlik darajasi tahlil qilindi.

4. Statistika tahlil usuli

Yengil sanoat sohasida ishchi kuchining malakasini oshirishga oid statistik ma’lumotlar tahlil qilindi. Ushbu ma’lumotlar malaka oshirish dasturlarining iqtisodiy samaradorligini baholashda muhim o‘rin tutdi.

5. Amaliy tadqiqotlar

Mahalliy yengil sanoat korxonalarida o‘tkazilgan amaliy tadqiqotlar asosida ishchi kuchini qayta tayyorlash jarayonida yuzaga kelgan muammolar o‘rganildi. Bu tadqiqotlar orqali trening dasturlarining real holatda qanchalik samarali ekanligi baholandi.

Metodologik yondashuvning afzalliklari

Xorijiy va mahalliy tajribalarni birgalikda tahlil qilish orqali samarali va innovatsion yechimlar aniqlanadi.

Tizimli tahlil orqali malaka oshirish dasturlarining kuchli va zaif tomonlari ochib beriladi.

Amaliy tadqiqot natijalari orqali ilmiy xulosalarning amaliyotga tatbiqi baholanadi.

Ushbu metodologiya asosida o‘rganilgan adabiyotlar yengil sanoatdagi ishchi kuchining malakasini oshirish bo‘yicha tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi.⁵ Metodologiya bo‘limida tadqiqotda qo‘llanilgan usullar, ularning qo‘llanilish asoslari va tadqiqot jarayonidagi bosqichlar batafsil yoritiladi. Maqsadga erishish uchun qiyosiy tahlil va tajriba tadqiqotlari olib borilgan. Shuningdek, malaka oshirish dasturlarining samaradorligi o‘rganilib, amaliy misollar keltirilgan. Yangi yondashuvlar asosida taklif qilingan metodologiyalar ham izohlanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Masofaviy ta’limning rivojlanishi ishchilar uchun qulay va arzon malaka oshirish imkoniyatini yaratadi. Elektron o‘quv platformalari orqali xodimlar istalgan vaqtda va joyda malakasini oshirishi mumkin.

Ushbu muhokamalar asosida quyidagi natijalarga kelindi:

⁵ Шифрин, М.Б. (2019). Стратегический менеджмент. Издательство Юрайт.

Yengil sanoatda ishchi kuchining malakasini oshirish, sohaning global raqobatbardoshligini oshirish uchun muhim omil hisoblanadi.

Xorijiy mamlakatlarda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va kadrlar malakasini oshirishning innovatsion usullari samaradorligi yuqori ekanligi aniqlandi.

O'zbekistonda malaka oshirish dasturlarini modernizatsiya qilish, dual ta'lim tizimini kengaytirish va elektron o'quv platformalarini joriy etish zarurati mavjud.

Ushbu natijalar asosida O'zbekistonda yengil sanoat sohasidagi kadrlar malakasini oshirishning quyidagi yo'nalishlari taklif etiladi:

1. Texnologik yangilanish va trening markazlarini tashkil etish. Yengil sanoat korxonalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish bilan birga, ushbu texnologiyalarni o'rgatishga mo'ljallangan maxsus markazlar tashkil etilishi lozim.

2. Dual ta'lim tizimini joriy qilish. Talabalar va yosh mutaxassislar uchun nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish imkonini beruvchi tizim yaratish zarur.

3. Trenerlar malakasini oshirish. Yuqori malakali mutaxassislar va xorijiy ekspertlar ishtirokida treninglar va seminarlar tashkil qilish zarur.

4. Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish. Davlat va xususiy sektor hamkorligi malaka oshirish dasturlarini moliyalashtirish va ularning sifati bo'yicha yuqori natijalarga erishishni ta'minlaydi.

5. Elektron ta'lim platformalarini joriy qilish. Masofaviy ta'lim orqali ishchilarning o'z malakalarini oshirish imkoniyatini kengaytirish kerak.

Shuningdek, xorijiy tajriba va mahalliy sharoitlarni uyg'unlashtirgan holda, yengil sanoat korxonalarida malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish zarur. Bu orqali nafaqat ishchi kuchining malakasi oshadi, balki korxonalar samaradorligi, mahsulot sifati va eksport hajmi ham oshadi. Natijada, yengil sanoat sohasida ishchi kuchining malakasini oshirish bo'yicha olib boriladigan chora-tadbirlar mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yengil sanoatda ishchi kuchining malakasini oshirish, ishlab chiqarish jarayonini samarali tashkil etish va zamonaviy texnologiyalarni to'liq joriy qilish orqali sohaning global raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Bu esa milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Malakali ishchilarni

yetishtirish nafaqat sohaning barqaror rivojlanishi, balki innovatsion texnologiyalarni joriy etish va eksport salohiyatini oshirishda ham katta ahamiyatga ega.

Yengil sanoatning dolzarbligi O‘zbekistonda joriy iqtisodiy islohotlar, zamonaviy texnologiyalarning tadbiq qilinishi va yangi avlod kadrlari tayyorlash zaruriyati bilan yanada oshib bormoqda. Shu bilan birga, kadrlarni malaka oshirish jarayonida bir qator muammolar mavjud: zamonaviy trening dasturlarining yetishmasligi, tajribali o‘qituvchilarning yetarli emasligi, xalqaro tajribani o‘rganishdagi cheklovlar va boshqalar.

Bundan tashqari, xorijiy tajriba va mahalliy sharoitlarni uyg‘unlashtirgan holda, yengil sanoat korxonalarida malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish zarur. Bu orqali nafaqat ishchi kuchining malakasi oshadi, balki korxonada samaradorligi, mahsulot sifati va eksport hajmi ham oshadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni 28.01.2022 yildagi PF-60-son,.
2. Alisher Salimov, Shohida Khusanova, Otabek Salimov, Qosimjon Toshtemirov, Nosirjon Yakubov, Azizbek Rakhimjanov. Research of The Process of Preparation and Storage of Raw Cotton. Journal of Optoelectronics Laser, 2022. Volume 41. Issue 7. Pages 612-618.
3. Philip Kotler: Marketing Essentials. (1984). / Филип Котлер: Основы маркетинга. Перевод на русский язык: Бобров, В.Б.-М., (1990).
4. Томпсон, А.А., Маргарет Питереф., Джон Гембл. (2015). Стратегический менеджмент. Создание конкурентного преимущества. Вильямс.
5. Шифрин, М.Б. (2019). Стратегический менеджмент. Издательство Юрайт.
6. Шульгина, Л.В., Овсянников, С.В. (2009/3). Актуальные проблемы разработки антикризисной стратегии промышленного предприятия. ФЭС: Финансы, Экономика, Стратегия. (11-15)